

Prestakuntza eta informazio soziolinguistikoa

Soziolinguistikari dagokionez, gero eta prestakuntza handiagoa du Euskal Herriko biztanleriak. Agian ez biztanleriak bere maila orokorrean, baina bada kategoria profesional bat plangintza linguistikoarekin ohitura handia duena, eta ondorioz soziolinguistikari buruzko formazio gero eta sakonagoa duena. Gizarte mailan anitz dira euskararen inguruan lan egiten duten elkarteak, eta euskararen egoera gai arrunta da euskaldunen arteko berbaldietan, eta baita zenbait erdaldun elebakarren artean ere. Azken kasu honetan, nahiz eta gehienetan formazio soziolinguistikorik ez izan, iritziak eta ikuspuntuak azaltzen dira egoera soziolinguistikoari buruz: plangintza linguistikoari buruz, euskararen erabilerari buruz, iritzi linguistikoei buruz, etab.

Plangintzari buruzko iritziak gero eta finagoak dira profesionalen artean. Plangintza linguistikoaren maila teorikoa eta aplikatua ondo ezagutzen dira, azken urte hauetan hori baita gehien landu den alor soziolinguistikoa. Profesionalak ez direnen artean, aldiz, badirudi diskriminazio positiboa bezalako kontzeptuak ez direla 80ko hamarkadan bezainbeste ulertzen edo baloratzen; iritzi horien azterketa kualitatiboa eta objektiboa egitea beti interesgarria da.

Prestakuntza soziolinguistikoari dagokionez, jendeak interesa azaltzen du askotan baina ez daki erantzunak non bilatu. Komunak eta ohikoak diren iritzi soziolinguistikoak kritikatu nahi badira, urtero kaleratzen diren inkesta eta datu soziolinguistikoak analizatu gabe irentsi nahi ez badira, non aurki daiteke soziolinguistikari buruzko prestakuntza? Soziolinguistikari buruzko informazioa non eskura daiteke?

Interneteko eskaintza

Informazio eta prestakuntza soziolinguistiko horiek eskuratzea batere erraza ez dela irudituko zaio hainbati; dena den, mundu mailan, oso leku gutxik dituzte Euskal Herrian eskura dauden baliabideak. Prestakuntzari dagokionez, unibertsitateetan dagoen eskaintzari Hiznet graduondokoa gehitzen zaio (<http://hiznet.asmoz.org>).

Informazioari eta autoprestakuntzari dagokienez, iturriak ere anitz dira. Denboran zaharrena eta prestigio handiena duen instituzioa Euskaltzaindia da (www.euskaltzaindia.net) eta bereziki Jagon saila (www.euskaltzaindia.net/index.php?option=com_content&Itemid=329&catid=137&id=263&lang=es&view=article).

Euskaltzaindia aitzindaria izan da euskararen egoera soziolinguistikoa aztertzean, eta Euskal Herriko egoera analizatu ez ezik, soziolinguistika teorikoari buruzko ekarpen anitz egin du. 1922tik, euskarak gizartean duen lekuaz interesatu da Euskaltzaindia; 1978an *Euskararen liburu zuria* argitaratu zuen Akademiak, eta etengabe argitaratu ditu lan soziolinguistikoak. Azkena Miquel Gros i Lladósen *El euskera en la Comunidad Autónoma Vasca* (2009) da. Euskal Herriko egoera orokorra eta bere alor garrantzitsuenak aztertu ditu Akademiak, adibidez Elizaren alorra (www.euskaltzaindia.net/dok/iker_jagon_tegiak/65922.pdf).

Euskal Herriko egoera aztertu ez ezik, ekarpen teorikoak ere egin ditu eta aztertu daitezke (adibidez, J.M. Odriozolaren *Soziolinguistikaren atarian*). Akademiak landu dituen gaiak eta *Euskera* aldizkarian soziolinguistikari lotuta argitaratu dituen lanak J. Intxaustiren artikulu batean zerrendatzen dira: «Joanes Etxeberri egitasmoa (2007-2008)», *Euskera*, LVII, 2007, 1, 239-267.

Askoz gazteagoa den elkarte bat ere zuzen-zuzenean lotzen da soziolinguistikarekin eta bereziki Euskal Herriko soziolinguistikarekin: Soziolinguistika Klusterra (www.soziolinguistika.org). Elkarte horrek, ikerketa eta informazio sozio-

linguistikoa emateaz gain, *Bat* soziolinguistika aldizkaria argitaratzen du. Azken lau zenbakien edukia ezik, beste ale guztien edukia aurkitzen da Interneten (www.soziolinguistika.org/node/3). Aldizkari horretan informazio anitz eta oso baliagarria aurki daiteke; gainera, aurten aldizkariaren 20. urtebetetzea ospatzen da. Bistan da, beraz, azken informazioa ez ezik, eztabaida soziolinguistikoen bilakaerari buruzko informazioa ere aurkitzen dela aldizkari honetan.

Soziolinguistika Klusterraren webgune berean atal bereziki interesgarria dago: «Soziolinguistika materialak» (www.soziolinguistika.org/eu/fitxategiak/152). Bertan esteka anitz dago, orrian bertan eta baita orriaren ezkerreko partean dagoen zerrendan ere (Edukiak eta erreferentzien bilgunea: www.soziolinguistika.org/eu/bilgunea). Soziolinguistika Klusterraren webgunean informazio anitz dago beraz, eta gainera dena euskaraz dago. Bestalde, laster soziolinguistikari buruzko eskuliburu bat argitaratuko dute.

Beste iturri garrantzitsu bat interneten www.erabili.com da, irakurle gehienok ezagutuko duzue. Bereziki interesgarria izan daiteke horien berriak jasotzea (www.erabili.com/zer_berri/berriak). Berriei dagokienez, Gipuzkoako Foru Aldundiko webgunea ere interesgarria da: www.gipuzkoa.euskara.net/albisteak.

Interneten ez da ahaztu behar hiru probintzietako gobernuaren webgunea (www.euskara.euskadi.net/r59-734/es). Bertan denetarik dago: informazio soziolinguistikoa, inkestak, euskarazko tresna informatikoak... Euskal Herriko egoera soziolinguistikoa ezagutzeko ezinbestekoa da bertan dagoen informazioa aztertzea, baina prestakuntza soziolinguistikorearen aldetik, maila teorikoari dagokionez, informazio gutxi aurkitzen da.

Blogen artean, «garaigoikoa» bereziki interesgarria da (www.blogak.com/garaigoikoa). Beste iturri bat Interneten Hiznet da. Soziolinguistikari buruzko graduondokoaren barnean prestatutako azterketak eta sakontze egitasmoak Hizneteko webgunean aurkitzen dira (<http://hiznet.asmoz>).

org/index.php?option=com_content&task=view&id=33&Itemid=46).

Bistan da, Interneten informazio soziolinguistiko anitz aurki daiteke, eta dezente ez ditut hemen aipatu, batzuk ahaztu egin zaizkidalako eta beste batzuk, informazio anitz izan dezaketen arren, ez dutelako lotura hain zuzena soziolinguistikarekin. Adibidez, Udako Euskal Unibertsitatean, urtero ikastaro bat aurkezten da soziolinguistikari buruz; ondorengo hauek ere iturri aberatsak dira: Mondragon Unibertsitatea, Siadeco, EHE, Kontseilua, Topagunea eta euskararen inguruan lan egiten duten beste elkarte anitzek ere informazio soziolinguistikoak eskaintzen dituzte sarean. Enpresa pribatuak ere badaude eta prestakuntza aldetik oso aurreratuak izaten dira: Elhuyar, Emun...

Liburuak eta liburutegiak

Baina dena ez dago Interneten, eta gehienetan informazio hoberena liburuetan aurkitzen da. Soziolinguistikaren alde teorikoetan, metodologikoetan eta praktikoetan sakontzeko, hoberena liburuetan murgiltzea da. Liburu zerrenda bat egitea ezinezkoa litzateke; hori bai, euskarazko eskaintza handia bada ere, soziolinguistikaren alor batzuetan, bereziki teorikoetan, sakondu nahi izanez gero komeni da beste hizkuntza batzuk erabiltzea (ingeleza, frantsesa, alemana, espainola...).

Kontzeptu soziolinguistiko bat ulertzeko, iturrietara jotzea oso garrantzitsua eta lagungarria da eta horretarako ezinbestekoa da irakurtzea, liburuak irakurtzea. Lagunen edo irakasleen iritziak beti interesgarriak dira, baina iritziak dira; nork bere iritzi propioa osatzeko iturrietara jotzea oinarrizkoa da.

Liburuek, gainera, beti abantaila handi bat dute Internetetik: euzkara bat izaten dute. Interneten gehienetan ez dago euzkarririk edo behintzat bilaketa bat egitean ez dago euzkarririk. Iritzi propio bat osatzeko berori antolatutako behar da. Lehenengo hipotesia planteatu, aztertu eta kriti-

katu behar da bigarrenera pasatu baino lehenago. Interneten ez dago mota horretako estrukturarik: askotan zerbait irakurtzen da, baina ez da nahikoa lantzen edo kritikatzeko eta gero ahaztu egiten zaigu. Liburuak honekiko abantaila handia dute, gainera normalean ikertzaileen lan garrantzitsuenak aldizkarietan eta liburuetan aurkitzen dira.

Liburuak aurkitzeko, Euskal Herriko eremu geografikoan aurkitzen diren unibertsitateen liburutegietan eskaintza antza dago. Gainera, Euskal Herrian soziolinguistikari buruzko munduko liburutegi handienetakoa dago, HABEren liburutegia hain zuzen. Liburutegia Donostian dago eta Interneten bere katalogoa aurkitu daiteke (www.ikasbil.net/jetspeed/portal/media-type/html/user/anon/page/liburutegia).

HABEren liburutegian gure zientziari lotutako bibliografia klasiko ia osoa aurkitu daiteke eta askoz gehiago ere: entziklopedia soziolinguistikoak, azken urte hauetako argitalpenak... Soziolinguistikan interesa duen pertsonari bertara joatea gomendatzen diot, beti aurkituko du zerbait berria edo interesgarria.

Espezialistek argitaratutako liburuez gain (Zalbide, Sanchez Carrión, Rotaetxe, Intxausti, Odriozola, Martínez de Luna, Erize, Isasi, Txillardeggi, Agirrebaltzategi, Larrañaga...), Euskal Herrian aldizkari oso emankorrak daude. Bat bada soziolinguistikari erabat lotuta: *Bat* soziolinguistika aldizkaria; eta beste batzuk leku bat aitortzen diote soziolinguistikari: Euskaltzaindiko *Euskera* aldizkaria, *Jakin* aldizkaria, unibertsitateek argitaratzen dituztenak, adibidez *Uztaro* edo hezkuntzari lotzen direnak; gainera, badira beste aldizkari batzuk profesionalak edo espezializatuak euskararen soziolinguistikari buruzko lanak argitaratzen dituztenak, adibidez *Karmel*, etab.

Urte hasierako berriak

Labur-labur hemen soziolinguistikaren alorrean ditugun azken berri batzuk aipatuko ditut. Hasteko Euskaltzaindiak

argitaratu duen liburua aipatu behar da, Miquel Gros i Lladósena hain zuzen ere, artikulu honen hasieran dagoeneko aipatu dut eta beraz ez naiz luzatuko hemen. Akademiak, gainera, «Etorkinak eta euskara» aztergaia izan zuen XIV. Ja-gon jardunaldietan (www.euskaltzaindia.net/index.php?Itemid=1&catid=121&id=574&lang=eu&option=com_content&view=article).

Ikerketen alorrean Soziolinguistika Klusterrak iaz bikoteen hizkuntza ohituretan eragiten duten aldagaiak aztertu zituen eta 2010. urte honen hasieran gazteen hizkuntza ohituretan eragiten duten faktoreak aurkeztu dituzte. Ikerketa oso interesgarria eta sakona da, beraien webgunean aurkitu daitekeena (www.soziolinguistika.org/gazteak).

Pozgarriak dira horrelako ikerketak eta jardunaldiak antolatzea, bai Euskaltzaindikoak, bai Soziolinguistika Klusterrakoak, gure ezagutza soziolinguistikoa osatzeko eta euskal soziolinguistikan ezagunak ez ziren puntuak argitzeko.

Plangintza eta maila administratiboari dagokienez, 2010erako Iparraldeko Euskararen Erakunde Publikoak 2009an baino baliabide ekonomiko gehiago eskuratuko dituela jakitea pozgarria da. Zorte ona eta eraginkorra izatea opa diogu Esteban Etxepare EEPko zuzendari berriari.

Denak ez dira berri pozgarriak, ordea; krisi ekonomikoa-gatik edo krisi ekonomikoa aitzakia hartuz, euskarari eskainitako aurrekontuek behera egingo dute hainbat gobernu, udal eta enpresatan, hala izango da behintzat Nafarroaren kasuan.

Etorkizun hurbilari begira, otsailaren 26an Soziolinguistika Klusterrak bere urteko jardunaldiak antolatuko ditu. Hasieran prestakuntzaz ari ginen, hona hemen beste aukera ona hausnartzen eta gure burua garatzen jarraitzeko...¶